

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์

การศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากกรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยงานข้าราชการและสถาบันการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา ศึกษาแนวโน้มนโยบายในการบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในปี 2548 – 2551

ตอนที่ 2 สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

ตอนที่ 3 แนวนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์

ตอนที่ 1 ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน ของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในปี 2548 – 2551

ฐานะทางการเงินของสหกรณ์

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ทั้ง 32 แห่ง มีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยทั้งสิ้น จำนวน 182,885.98 ล้านบาท โดยเพิ่มจาก 177,885.14 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 188,062.59 ล้านบาทในปี 2551 มีอัตราการขยายตัวของสินทรัพย์เฉลี่ยร้อยละ 1.35 ต่อปี ซึ่งทางได้มาของสินทรัพย์ส่วนหนึ่งมาจากทุนของสหกรณ์ โดยมีทุนเฉลี่ยร้อยละ 54.34 และมาจากหนี้สินของสหกรณ์ โดยเฉลี่ยร้อยละ 45.66 โดยทุนของสหกรณ์เป็นทุนเรือนหุ้นเฉลี่ยร้อยละ 45.29 แสดงถึงทุก ๆ 100 บาท ของสินทรัพย์สหกรณ์มาจากทุน 54.34 บาท เป็นทุนเรือนหุ้นถึง 45.29 บาท แหล่งที่มาของสินทรัพย์ดังกล่าวแสดงถึงความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ เนื่องจากทุนเรือนหุ้นถือเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวที่สหกรณ์สามารถนำไปบริหารจัดการเงินทุนให้เกิดประโยชน์ได้จ่ยรวมทั้งสหกรณ์สามารถนำเงินทุนดังกล่าวไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้กลับคืนได้ในระยะยาว เพราะทุนเรือนหุ้นของสมาชิกจะถอนได้เมื่อสมาชิกลาออกจากการเป็นสมาชิกหรือพ้นสภาพการเป็นสมาชิกเท่านั้น สถานการณ์ดังกล่าวสหกรณ์จึงพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกน้อย จากการ

กู้ยืมซึ่งมีอัตราเฉลี่ยเพียงร้อยละ 2.85 ของสินทรัพย์ ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับการระดมทุนภายในสหกรณ์ทั้งจากทุนเรือนหุ้น หรือจากเงินรับฝากที่มีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 41.86 ซึ่งเงินรับฝากก็ถือเป็นแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์ที่มีต้นทุน (ดอกเบี้ยจ่ายจากเงินรับฝาก) ที่ต่ำกว่าการกู้ยืมเงินจากภายนอก (ดอกเบี้ยเงินกู้) นอกจากนี้สหกรณ์ยังสามารถควบคุมต้นทุนเงินทุนได้โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์

สินทรัพย์ของสหกรณ์ในระยะ เวลา 4 ปี พบว่า โดยเฉลี่ยสินทรัพย์ของ สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ ในปี 2548 สหกรณ์มีสินทรัพย์ 177,885.14 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 188,062.59 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 10,177.45 ล้านบาท) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.72 การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ของสหกรณ์ มีประเด็นสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การเพิ่มขึ้นหรือขยายตัวของสินทรัพย์ สหกรณ์มุ่งเน้นการลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ พิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นของลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งเพิ่มจาก 149,261.99 ล้านบาท อันเป็นการลงทุนภายในสหกรณ์ และเป็นการสนองตอบเพื่อแก้ไขปัญหาความต้องการสินเชื่อของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 78.98 ของสินทรัพย์

2. การลงทุนภายนอก สามารถแยกเป็น การลงทุนที่สำคัญ 3 ส่วน คิดเป็นร้อยละ 16.58 ของสินทรัพย์รวม ประกอบด้วย

2.1 เงินลงทุนระยะยาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 21,255.83 ล้านบาท ในปี 2548 เป็น 27,521.26 ล้านบาทในปี 2550 และ สะท้อนด้วยเหลือ 15,254.12 ล้านบาท ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.26

2.2 เงินลงทุนระยะสั้น มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่องทุกปี เพิ่มขึ้นจาก 1,398.24 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 11,927.16 ล้านบาท ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 4.32 ของสินทรัพย์รวม

2.3 เงินฝากสหกรณ์อื่น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 1,286.00 ล้านบาทในปี 2548 เป็น 11,927.16 ล้านบาท ในปี 2551 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.59 ของสินทรัพย์รวม

3. การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง สหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์เพื่อชำระหนี้ที่ถึงกำหนด และรักษาสภาพคล่อง อยู่ในช่วง 2,125.87 ล้านบาท (หรือร้อยละ 1.13 ของ

สินทรัพย์) ถึง 4,784.98 ล้านบาท (หรือ ร้อยละ 2.61 ของสินทรัพย์รวม) ซึ่งมูลค่าดังกล่าวเป็นการดำรงสภาพคล่องที่ประเมินจากความเพียงพอต่อการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดของสหกรณ์

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินและทุนของสหกรณ์

ทางได้มาของสินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากหนี้สินและทุนของสหกรณ์ จากตาราง 3 จะพบว่า ในระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา สหกรณ์มีหนี้สินโดยเฉลี่ย ร้อยละ 45.66 ของสินทรัพย์ซึ่งหนี้สินส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นหนี้สินที่เกิดจากเงินรับฝาก ของสหกรณ์โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 41.86 ของสินทรัพย์รวม ในขณะที่เงินกู้ยืมของสหกรณ์โดยเฉลี่ยมีเพียงร้อยละ 2.85 ของสินทรัพย์ หนี้สินที่เกิดจากเงินรับฝากถือเป็นแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์ที่เกิดจากการฝากเงินของสมาชิก ถือเป็นแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนเงินทุนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเงินกู้ยืมเงินภายนอก

สำหรับทุนของสหกรณ์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 54.34 ของสินทรัพย์ โดยทุนของสหกรณ์เกิดจากการระดมทุนเรือนหุ้น เฉลี่ยร้อยละ 45.29 ของสินทรัพย์ เป็นทุนสำรองร้อยละ 4.53 การได้มาของสินทรัพย์จากส่วนของเจ้าของจึงทำให้การบริหารสินทรัพย์ของสหกรณ์จะเกิดประสิทธิภาพ เนื่องจากทุนเรือนหุ้นเป็นเงินทุนระยะยาว การถอนหุ้นของสมาชิกเมื่อเสียชีวิต หรือ ลาออก ซึ่งแตกต่างจากการระดมเงินทุนจากหนี้สิน โคนหนี้สินส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินที่เกิดจากเงินรับฝากซึ่งมีต้นทุนคือ ดอกเบี้ยจ่ายจากเงินรับฝาก แต่ต้นทุนเงินทุนดังกล่าวก็ยังต่ำกว่าการกู้ยืมเงินจากภายนอก

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของสหกรณ์ในปี 2548 – 2551 ที่ผ่านมา พบว่า การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของสหกรณ์ มีประเด็นที่สำคัญ 2 ประการตามลำดับ ดังนี้

1. หนี้สินของสหกรณ์มีแนวโน้มลดลงจาก 87,266.86 ล้านบาท (ร้อยละ 49.06 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เหลือ 77,441.14 ล้านบาท ในปี 2550 (ร้อยละ 42.19) อันเนื่องมาจากการชำระหนี้เงินกู้ยืมจากภายนอกที่ลดลงจาก 7,568.35 ล้านบาท (ร้อยละ 4.25 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เหลือเพียง 1,858 ล้านบาท (ร้อยละ 0.99 ของสินทรัพย์) ในปี 2551 รวมทั้งหนี้สินอื่น ๆ ที่ลดลงจาก 2,568.26 ล้านบาท (ร้อยละ 1.44 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เหลือเพียง 955 ล้านบาท (ร้อยละ 0.51 ของสินทรัพย์) ในปี 2551
2. หนี้สินจากเงินรับฝากจากสมาชิก ซึ่งเป็นหนี้สินที่สำคัญที่สุดของสหกรณ์ ยังอยู่ในระดับที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยมีปริมาณเงินรับฝาก 77,130.25 ล้านบาท (ร้อยละ

43.36 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 79,271.75 ล้านบาท (ร้อยละ 42.15 ของสินทรัพย์) ในปี 2551

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในส่วนกองทุนของสหกรณ์ มีประเด็นที่สำคัญ 3 ประการตามลำดับดังนี้

1. กองเรือนหุ้นของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยเพิ่มจาก 76,437.13 ล้านบาท (ร้อยละ 42.97 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 88,572.03 ล้านบาท (ร้อยละ 47.10 ของสินทรัพย์)
2. กองสำรองของสหกรณ์ สหกรณ์มีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีเพื่อเป็นทุนสำรองของสหกรณ์ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้ทุนสำรองของสหกรณ์เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าอัตรากำไรสุทธิ โดยทุนสำรองของสหกรณ์ เพิ่มจาก 5,897.01 ล้านบาท (ร้อยละ 3.32 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 9,525.45 ล้านบาท (ร้อยละ 5.07 ของสินทรัพย์) ในปี 2551
3. กำไรสุทธิมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2548-2550 โดยเพิ่มจาก 5,897.01 ล้านบาท (ร้อยละ 3.32 ของสินทรัพย์) ในปี 2548 เป็น 7,575.16 ล้านบาท (ร้อยละ 4.13 ของสินทรัพย์) ในปี 2550 และมีกำไรลดลงเหลือ 6,258.78 ล้านบาท (ร้อยละ 3.33 ของสินทรัพย์) ในปี 2551

วัตถุประสงค์ของการนำสินทรัพย์ไปใช้

หากพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการนำสินทรัพย์ของสหกรณ์ที่มีอยู่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้ 1) เพื่อรักษาสภาพคล่อง 2) เพื่อการดำเนินธุรกิจสินเชื่อภายในสหกรณ์ 3) เพื่อการลงทุนภายนอกสหกรณ์

เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์และการนำสินทรัพย์ไปลงทุนเพื่อให้เกิดผลกำไรจะพบว่า

1. เพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงิน

การรักษาสภาพคล่องของสหกรณ์คือการดำรงสินทรัพย์ในรูปเงินสด และเงินฝากธนาคารไว้เพื่อการชำระหนี้ที่ถึงกำหนด เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง สามารถนำออกมาใช้ได้ทันทีที่ต้องการ มีความเสี่ยงต่ำและให้ผลตอบแทนต่ำ สหกรณ์ดำรงสภาพคล่องในอัตราที่เหมาะสมกับหนี้สินหมุนเวียน และหนี้ที่ถึงกำหนด ในปี 2548 สหกรณ์มีอัตราเงินสดและเงินฝากธนาคารเพียงร้อยละ 1.59 สินทรัพย์สภาพคล่องมีอัตราสูงสุดร้อยละ 2.61 ของสินทรัพย์รวม

การรักษาสภาพคล่องของสหกรณ์จำเป็นต้องคำนึงถึงความเพียงพอในการชำระหนี้ที่ถึงกำหนด หากจะพิจารณาในด้านผลตอบแทน ผลตอบแทนของเงินสดและเงินฝากธนาคารกับเงินฝากสหกรณ์อื่นจะพบว่า เงินสดและเงินฝากธนาคารให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่าเงินฝากสหกรณ์อื่น ดังนั้นการฝากเงินกับสหกรณ์อื่นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของสหกรณ์ที่จะทำให้สินทรัพย์ที่รักษาสภาพคล่องเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เพื่อการดำเนินธุรกิจภายในสหกรณ์ (ธุรกิจสินเชื่อ)

การลงทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินธุรกิจในธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ การให้สินเชื่อ จะเห็นได้จากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 78.98 สูงที่สุดในหมวดสินทรัพย์ และเมื่อพิจารณาถึงค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่มีอัตราค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเฉลี่ยร้อยละ 0.01 เท่านั้น จึงถือได้ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่มีประสิทธิภาพสูง มีคุณภาพ และมีความเสี่ยงต่ำ

3. เพื่อการลงทุนภายนอกสหกรณ์ (ให้สหกรณ์อื่นกู้ – ฝากเงินกับสหกรณ์อื่น)

สหกรณ์นำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดผลตอบแทนและรายได้ เป็นการลงทุนภายนอกสหกรณ์ โดยสัดส่วนการลงทุนเป็นการลงทุนเป็นการลงทุนระยะยาวมากกว่าระยะสั้น การลงทุนระยะยาวมีอัตราการลงทุนเฉลี่ยร้อยละ 12.26 เป็นการลงทุนระยะสั้นเฉลี่ยร้อยละ 4.32 เท่านั้น แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงการลงทุนในระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมาพบว่า อัตราการลงทุนระยะยาวเพิ่มขึ้น ในปี 2548 มีการนำเงินไปลงทุนระยะยาว 21,255 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 25,643.50 ล้านบาท ในปี 2549 ซึ่งสูงที่สุด แต่กลับลดลงเหลือเพียง 15,254.12 ล้านบาท ในปี 2551 ในขณะที่การลงทุนระยะสั้นในปี 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 11,927 ล้านบาท จากในปี 2548 สหกรณ์ลงทุนเป็นเงินลงทุนระยะสั้นเพียง 1,398.24 ล้านบาทเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการลงทุน การลงทุนในระยะยาวจะได้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการลงทุนระยะสั้นก็จริง แต่การลงทุนในระยะยาวอาจจะทำให้เสียโอกาสในการลงทุนอื่น ๆ ที่ได้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ดังนั้นสัดส่วนการลงทุนจึงจำเป็นต้องมีการควบคุม ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการลงทุนด้วย ถึงแม้ว่าการลงทุนของสหกรณ์จะมีข้อจำกัดของกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้บางครั้งสหกรณ์ไม่สามารถลงทุนที่เสี่ยงมากได้ก็ตาม

ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า การนำสินทรัพย์ของสหกรณ์ไปลงทุนเพื่อให้เกิดประโยชน์หรือผลตอบแทนเป็นการลงทุนภายในมากกว่าการลงทุนภายนอก จากการศึกษพบว่าในปี 2548 – 2551 มีการเปลี่ยนแปลงของการนำสินทรัพย์ของสหกรณ์ไปลงทุน ดังนี้

1. ลงทุนในสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ในธุรกิจสินเชื่อ เป็นการลงทุนภายในเป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นการลงทุนที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุด ปี 2548 มีการลงทุนในธุรกิจสินเชื่อ คือ

ถูกหนี้เงินกู้ 149,261.99 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 83.91 เพิ่มขึ้นเป็น 152,584.01 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 81.13 (อัตราการการลงทุนลดลง ร้อยละ 2.78)

2. ลงทุนภายนอก ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ในปี 2548 ร้อยละ 12.74 เพิ่มขึ้นเป็น 14.45 ของสินทรัพย์รวม ในปี 2551 (ลงทุนเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 1.71)

3. เพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงิน คือ เงินสดและเงินฝากธนาคาร ในปี 2548 ร้อยละ 1.59 ลดเหลือร้อยละ 1.13 ในปี 2551 (ลดลงร้อยละ 0.46) นอกจากนั้นเป็นการลงทุนในสินทรัพย์อื่น ๆ ในปี 2548 ร้อยละ 1.03 ปี 2551 ลดลงเหลือ ร้อยละ 0.84 ในปี 2551 (ลดลงร้อยละ 0.19)

โดยสรุปแล้วสหกรณ์ออมทรัพย์มีสินทรัพย์โดยเฉลี่ยทั้งสิ้น 182,855.98 ล้านบาท สินทรัพย์ของสหกรณ์เกิดจากทุนของสหกรณ์เอง โดยสหกรณ์มีทุนเฉลี่ยร้อยละ 54.34 เป็นหนี้สินที่สหกรณ์ก่อขึ้นโดยเฉลี่ย ร้อยละ 45.66 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงฐานะทางการเงินที่มีความมั่นคง เพราะสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นเกิดจากแหล่งเงินทุนของสหกรณ์เอง เป็นแหล่งเงินทุนภายในที่เป็นเงินทุนระยะยาวที่มีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำกว่าการก่อหนี้ภายนอก ถึงแม้สหกรณ์จะมีหนี้สินร้อยละ 45.66 ของสินทรัพย์แต่เป็นหนี้สินที่เกิดจากการก่อหนี้ภายในของสหกรณ์ คือ เงินรับฝาก ร้อยละ 41.86 ซึ่งเงินรับฝากที่สหกรณ์รับฝากจากสมาชิกก็มีต้นทุนที่ต่ำกว่าการกู้ยืมจากภายนอก และเมื่อพิจารณาการใช้ประโยชน์สินทรัพย์ พบว่า สินทรัพย์เกือบทั้งหมดของสหกรณ์ถูกใช้ไปเพื่อให้เกิดรายได้ คือ การให้สินเชื่อและเป็นการให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์ถึงร้อยละ 78.98

ตาราง 3 ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ปี 2548 – 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	ปี 2548		ปี 2549		ปี 2550		ปี 2551		ปีเฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สินทรัพย์										
เงินสดและเงินฝากธนาคาร	2,835.54	1.59	4,737.49	2.60	4,784.98	2.61	2,125.87	1.13	3,620.97	1.98
เงินฝากสหกรณ์อื่น	1,286.00	0.72	3,181.00	1.75	2,575.59	1.40	4,564.00	2.43	2,901.65	1.59
เงินลงทุนระยะสั้น	1,398.24	0.79	9,005.10	4.95	9,255.15	5.04	11,927.16	6.34	7,896.41	4.32
เงินลงทุนระยะยาว	21,255.83	11.95	25,643.50	14.10	27,521.26	14.99	15,254.12	8.11	22,418.68	12.26
ลูกหนี้เงินกู้	149,261.99	83.91	137,922.21	75.82	137,942.25	75.15	152,584.01	81.13	144,427.62	78.98
ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	12.29	0.01	27.76	0.02	17.59	0.01	19.89	0.01	19.38	0.01
สินทรัพย์อื่น ๆ	1,835.25	1.03	1,391.60	0.76	1,470.71	0.80	1,587.54	0.84	1,571.28	0.86
รวมสินทรัพย์	177,885.14	100.00	181,908.66	100.00	183,567.53	100.00	188,062.59	100.00	182,855.98	100.00
หนี้สินและทุน										
เงินรับฝาก	77,130.25	43.36	76,615.35	42.12	73,142.22	39.84	79,271.75	42.15	76,539.89	41.86
เงินกู้ยืม	7,568.35	4.25	8,634.35	4.75	2,797.06	1.52	1,858.00	0.99	5,214.44	2.85
หนี้สินอื่น ๆ	2,568.26	1.44	1,933.29	1.06	1,501.86	0.82	955.00	0.51	1,739.60	0.95
รวมหนี้สิน	87,266.86	49.06	87,182.99	47.93	77,441.14	42.19	82,084.75	43.65	83,493.94	45.66

ตาราง 3 (ต่อ)

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	ปี 2548		ปี 2549		ปี 2550		ปี 2551		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทุน										
ทุนเรือนหุ้น	76,437.13	42.97	79,162.60	43.52	87,057.34	47.43	88,572.03	47.10	82,807.28	45.29
ทุนสำรอง	6,856.15	3.85	7,524.50	4.14	9,246.69	5.04	9,525.45	5.07	8,288.20	4.53
ทุนสะสม	1,427.99	0.80	1,562.01	0.86	2,247.20	1.22	1,621.58	0.86	1,714.70	0.94
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	5,897.01	3.32	6,476.56	3.56	7,575.16	4.13	6,258.78	3.33	6,551.88	3.58
รวมทุน	90,618.28	50.94	94,725.67	52.07	106,126.39	57.81	105,977.84	56.35	99,362.05	54.34
รวมหนี้สินและทุน	177,885.14	100.00	181,908.66	100.00	183,567.53	100.00	188,062.59	100.00	182,855.98	100.00

หมายเหตุ: ประกอบตารางผนวก 2 และ 3

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์มีกำไรเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ ธุรกิจการให้สินเชื่อ ผลการดำเนินงานมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. รายได้ของสหกรณ์ สหกรณ์มีรายได้จากการดำเนินธุรกิจสินเชื่อเป็นหลัก จากการลงทุน และจากการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรายได้ของสหกรณ์ พบว่า จากปี 2548 สหกรณ์มีรายได้ทั้งสิ้น 8,988.23 ล้านบาท มาจากรายได้ดอกเบี้ยรับ 8,970.98 ล้านบาท และรายได้อื่น ๆ 17.25 ล้านบาท ปรากฏว่าในปี 2551 รายได้ของสหกรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 10,307.78 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 1,319.55 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.68 ของปี 2548) มาจากรายได้ดอกเบี้ยรับ 10,270.13 ล้านบาท และรายได้อื่น ๆ อีก 37.65 ล้านบาท จะเห็นได้ว่ารายได้ของสหกรณ์คือรายได้จากดอกเบี้ยรับซึ่งเกิดจากธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ที่สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

2. ค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ จากตาราง 4 จะพบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของสหกรณ์เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ยจ่ายเกือบทั้งสิ้น ในปี 2548 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 3,091.22 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 4,049.00 ล้านบาท ในปี 2551 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของสหกรณ์มาจากดอกเบี้ยจ่ายจากเงินรับฝากที่สหกรณ์รับฝากจากสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ ในปี 2548 สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจ่ายเพียง 2,987.78 ล้านบาท และในปี 2551 มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจ่าย 3,873.50 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 885.72 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.64 ของปี 2548) ในขณะเดียวกันสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพียง 95.58 ล้านบาท แต่เพิ่มขึ้นเป็น 166.25 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 70.45 ล้านบาท) ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นที่สูงมาก

3. กำไร ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงปี 2548 - 2551 อัตรากำไรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2548 มีกำไรสุทธิ 5,897.01 ล้านบาท (อัตรากำไรร้อยละ 65.61) เพิ่มขึ้นเป็น 6,258.78 ล้านบาท ในปี 2551 คิดเป็นร้อยละ 60.72 ของรายได้รวม

โดยสรุปแล้วสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้นในขณะที่สหกรณ์ก็มีค่าใช้จ่ายในทิศทางเดียวกัน แต่อัตราการเพิ่มของรายได้สูงกว่าอัตราการเพิ่มของค่าใช้จ่าย ส่งผลให้สหกรณ์มีกำไรเพิ่มขึ้น แสดงถึงประสิทธิภาพในการ

ตาราง 4 ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในปี 2548 - 2551

(หน่วย: ล้านบาท)

รายการ	2548		2549		2550		2551		เฉลี่ย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้										
ดอกเบี้ยรับ	8,970.98	99.81	9,458.63	99.80	10,956.21	99.48	10,270.13	99.63	9,913.99	99.67
รายได้อื่นๆ	17.25	0.19	19.37	0.20	57.25	0.52	37.65	0.37	32.88	0.33
รวมรายได้	8,988.23	100.00	9,478.00	100.00	11,013.46	100.00	10,307.78	100.00	9,946.87	100.00
ค่าใช้จ่าย										
ดอกเบี้ยจ่าย	2,987.78	33.24	2,884.99	30.44	3,299.75	29.96	3,873.50	37.58	3,261.51	32.79
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	95.58	1.06	107.58	1.14	125.68	1.14	166.25	1.61	123.77	1.24
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	7.86	0.09	8.87	0.09	12.87	0.12	9.25	0.09	9.71	0.10
รวมค่าใช้จ่าย	3,091.22	34.39	3,001.44	31.67	3,438.30	31.22	4,049.00	39.28	3,394.99	34.13
กำไร (ขาดทุน)	5,897.01	65.61	6,476.56	68.33	7,575.16	68.78	6,258.78	60.72	6,551.88	65.87

หมายเหตุ: ประกอบตารางผนวก 4

ตอนที่ 2 สถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์

ผลการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก ในช่วงปี 2548 – 2551 สหกรณ์มีสินทรัพย์เฉลี่ย 182,855.98 ล้านบาท ซึ่งที่มาของสินทรัพย์มาจากทุนของสหกรณ์เองเฉลี่ย 99,362.05 ล้านบาท (ร้อยละ 54.34) ทุนของสหกรณ์มาจากทุนเรือนหุ้นเป็นส่วนใหญ่ คือมีทุนเรือนหุ้นเฉลี่ย ร้อยละ 45.29 เป็นทุนสำรองและทุนสะสมเฉลี่ย ร้อยละ 5.47 สินทรัพย์ที่เหลือมาจากหนี้สินเฉลี่ย 83,493.94 ล้านบาท (ร้อยละ 45.66) โดยหนี้สินเป็นหนี้สินจากแหล่งเงินทุนภายใน คือ เงินรับฝากเฉลี่ยถึงร้อยละ 41.86 เป็นเงินกู้ยืมเฉลี่ยร้อยละ 2.85 และหนี้สินอื่น ๆ เฉลี่ย ร้อยละ 0.95 ในการใช้ไปของสินทรัพย์ของสหกรณ์นั้น สหกรณ์ใช้สินทรัพย์เพื่อการดำเนินธุรกิจสินเชื่อเป็นอันดับ 1 คือ ลูกหนี้เงินกู้เฉลี่ยร้อยละ 78.98 ของสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ ซึ่งถือเป็นการลงทุนภายในสหกรณ์ ทั้งการลงทุนระยะสั้นและระยะยาวเฉลี่ย ร้อยละ 16.58 เป็นการลงทุนภายนอก โดยมีการใช้สินทรัพย์เพื่อรักษาสภาพคล่อง เป็นเงินสด เงินฝากธนาคาร และเงินฝากสหกรณ์อื่น เฉลี่ยร้อยละ 3.57 การเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ในการกระจายการลงทุน และรักษาสภาพคล่องที่เพียงพอ สหกรณ์จำเป็นต้องมีการประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงในธุรกิจหลักของสหกรณ์ คือ ธุรกิจสินเชื่อ โดยได้แยกประเด็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ธุรกิจหลักของสหกรณ์คือธุรกิจการให้สินเชื่อ ดังนั้น ความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อจึงมีความสำคัญต่อสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ สหกรณ์มีการลงทุนในลูกหนี้สูงถึงร้อยละ 81.13 ของสินทรัพย์รวมในปี 2551 การดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงในด้านการขยายตัวของการให้สินเชื่อ การควบคุมดูแลคุณภาพของลูกหนี้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อของสหกรณ์ การกำหนดวงเงินสินเชื่อของสหกรณ์จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้บริหารของสหกรณ์ต้องให้ความสำคัญ เพื่อมิให้เกิดความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของสหกรณ์ การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านสินเชื่อของสหกรณ์ ในตาราง 5 พบว่า

1.1 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อ สหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อเฉลี่ยร้อยละ 5.75 ของสินเชื่อ ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าวเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างต่ำ หากเกิดการผิดพลาดจากการดำเนินธุรกิจ ทุนสำรองที่สหกรณ์สำรองไว้ไม่เพียงพอทำให้เกิดความเสี่ยงในธุรกิจสินเชื่อที่ค่อนข้างสูง

1.2 อัตราการขยายตัวของสินเชื่อ โดยรวมแล้วสหกรณ์มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของ อัตราการขยายตัวของสินเชื่อเฉลี่ยร้อยละ 3.36 ต่อปี และบางปีมีการชะลอการให้สินเชื่อ เช่นในปี 2549 มีการหดตัวของการให้สินเชื่อร้อยละ 7.60 เมื่อเทียบกับปี 2548 และในปี 2550 มีการขยายตัวเพียงร้อยละ 0.01 เท่านั้น แต่ในปี 2551 มีอัตราการขยายตัวของสินเชื่อเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.61 จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราการขยายตัวของสินเชื่อของสหกรณ์มีความผันผวน ทั้งนี้เกิดจากการควบคุมการให้สินเชื่อที่ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์หนี้ค้างชำระที่เกิดขึ้นสูงมากในปี 2549-2550 ดังจะเห็นได้จากการสำรวจค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ที่ตั้งสำรวจหนี้สูญเพิ่มขึ้นสูงกว่าปีอื่น ๆ สถานการณ์การชะลอการขยายตัวของสินเชื่อเป็นมาตรการการลดความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อที่มีทิศทางที่ถูกต้อง

1.3 อัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (ร้อยละ) โดยภาพรวมแล้ว สหกรณ์มีการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เฉลี่ยร้อยละ 23.61 เมื่อเปรียบเทียบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจะพบว่าในปี 2548 มีอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญร้อยละ -7.87 แต่ในปี 2549 มีการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 125.87 และลดลงเหลือร้อยละ -36.64 จะเห็นได้ว่าสหกรณ์มีการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในอัตราที่เพิ่มขึ้นในปี 2549 และลดลงในปี 2550 แต่เพิ่มขึ้นในปี 2551 (ร้อยละ 13.08) แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของสินเชื่อที่ลดลงเนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

ตาราง 5 ความเสี่ยงทางการเงินด้านสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราส่วนทุนสำรอง ต่อเงินให้สินเชื่อรวม (ร้อยละ)	4.59	5.46	6.70	6.24	5.75	สหกรณ์มีทุนสำรองเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการให้สินเชื่อโดยเฉลี่ย ร้อยละ 5.75 ซึ่งน้อยมาก จึงมีความเสี่ยงสูง หากเกิดการผิดพลาดอัตราส่วนทุนสำรองที่สหกรณ์มีอยู่จะไม่เพียงพอทำให้เกิดความเสี่ยงด้านสินเชื่อได้
อัตรการขยายตัวของ เงินให้สินเชื่อรวม (ร้อยละ)	10.40	-7.60	0.01	10.61	3.36	สหกรณ์มีอัตรการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.36 ต่อปี แสดงถึงการชะลอตัวของเงินให้สินเชื่อของสหกรณ์ อันเนื่องจากการขยายตัวของค่าเผื่อนี้ สงสัยจะสูญ
อัตรการขยายตัวของ ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ (ร้อยละ)	-7.87	125.87	-36.64	13.08	23.61	อัตรการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงหนี้ถึงกำหนดชำระไม่สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา แต่สหกรณ์ยังคงขยายการให้สินเชื่อต่อไป ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งในอดีตมีอัตราที่ต่ำมาก ในสถานการณ์ความเสี่ยงดังกล่าว สหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีการชะลอการให้สินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว

หมายเหตุ: ประกอบตารางผนวก 3

สรุป ความเสี่ยงทางด้านสินเชื่อของสหกรณ์จากอัตราส่วนการเงินทั้ง 3 อัตราส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายการให้สินเชื่ออย่างถูกต้องทิศทาง และมีการบริหารความเสี่ยงของสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มาก แม้จะมีการเพิ่มขึ้นของทุนของสหกรณ์อย่างมาก แต่การเพิ่มขึ้นของทุนสำรองของสหกรณ์อยู่ในอัตราที่ต่ำ (เพียงร้อยละ 5.75 ของสินเชื่อ) จึงมีความเสี่ยงสูง ในขณะที่สหกรณ์ส่วนใหญ่ลงทุนในธุรกิจสินเชื่อสูงถึงร้อยละ 81.13 และสินเชื่อที่ถึงกำหนดชำระสมาชิกไม่สามารถชำระคืนได้ตามสัญญา แต่สหกรณ์ยังคงขยายการให้สินเชื่อต่อไป ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งในอดีตมีอัตราที่ต่ำมาก ในสถานการณ์ความเสี่ยงดังกล่าว สหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีการชะลอการให้สินเชื่อเพื่อลดความเสี่ยงดังกล่าว

2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นการดำเนินธุรกิจทางการเงิน ดังนั้น สภาพคล่องทางการเงินจึงเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินกิจการ การดำรงสินทรัพย์ไว้กับสหกรณ์เพื่อให้เกิดสภาพคล่องควรมีสัดส่วนที่เหมาะสม เพราะการดำรงสินทรัพย์ไว้ก่อให้เกิดสภาพคล่องนั้น หากมีอัตราที่สูงมากจะทำให้โอกาสในการสร้างรายได้ของสหกรณ์ลดลง แต่ในขณะเดียวกันการที่สหกรณ์นำสินทรัพย์ไปใช้เพื่อก่อให้เกิดรายได้จนทำให้ขาดสภาพคล่องจะทำให้สหกรณ์ประสบปัญหาในการใช้คืนหนี้สินให้กับเจ้าหนี้ได้ ดังนั้น สหกรณ์ควรมีสภาพคล่องที่คงไว้ให้เพียงพอกับหนี้สินที่ถึงกำหนดชำระ

2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม ในภาพรวม สหกรณ์มีอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม 0.45 เท่า การเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ในปี 2548 - 2551 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากปี 2548 เท่ากับ 0.43 เท่า เพิ่มขึ้นเป็น 0.48 เท่า ในปี 2551 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมอยู่ในอัตราที่สูง แสดงว่าสหกรณ์มีสินทรัพย์ที่เกิดจากเงินทุนจากผู้ถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นทุกปี

2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม เป็นอัตราส่วนแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีส่วนของเงินรับฝากเป็นจำนวนเท่าใดเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์เฉลี่ย 0.45 เท่า มีแนวโน้มลดลงจากปี 2548 มีอัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม 0.43 ลดลงเหลือ 0.42 ในปี 2551 ลดลง 0.01 และลดลงอีก 0.02 ในปี 2550 เหลือ 0.40 แสดงถึงความสามารถในการระดมเงินฝากเพื่อใช้เป็นเงินทุนในสินทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินทรัพย์ในธุรกิจสินเชื่อ (ร้อยละ 81.13) จึงทำให้สหกรณ์มีภาระต้องชำระคืนเงินฝาก และเจ้าหนี้สูง จึงมีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องสูง

2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์หมุนเวียน เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่ากิจการมีภาระหนี้สินที่จะต้องชำระคืนหนี้เป็นสัดส่วนเท่าใดต่อสินทรัพย์หมุนเวียนที่กิจการมีอยู่ จากตาราง 6 พบว่า สหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์หมุนเวียนโดยเฉลี่ยเพียง 0.34 (เท่า) ของสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์ และพบว่า ในช่วงระยะเวลา 4 ปี ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมที่ลดลง จากปี 2548 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์หมุนเวียนโดยเฉลี่ย 1.37 เท่า แต่ลดลงเหลือ 0.10 เท่า ในปี 2551 ทำให้ไม่ประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงินเพราะมีสินทรัพย์เพียงพอต่อการชำระหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ

2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการลงทุนในสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ไปในธุรกิจสินเชื่อเพื่อก่อให้เกิดรายได้ ปรากฏว่าอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 0.79 ซึ่งเป็นอัตราที่สูง อัตราส่วนดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงจากปี 2548 มีอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม 0.84 ลดลงเหลือ 0.81 ในปี 2551 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์มีอัตราส่วนที่สูง หากไม่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดความเสี่ยงเนื่องจากสินเชื่อที่ให้แก่สมาชิกเป็นสินเชื่อระยะยาว

สรุปความเสี่ยงทางการเงินด้านสภาพคล่อง เมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 4 อัตราส่วนในเชิงบูรณาการ ภาพรวมแล้วพบว่าสหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนในอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม และดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ในอัตราใกล้เคียงกัน แต่สินทรัพย์ของสหกรณ์มีทางได้มาจากส่วนของทุนเฉลี่ย 0.45 เท่า ไม่มีความเสี่ยงทางด้านสภาพคล่อง แต่ความเสี่ยงสภาพคล่องที่สหกรณ์อาจต้องเผชิญจะเกิดจากการมีภาระผูกพันในการชำระคืนเงินฝากของสมาชิก เนื่องจาก การลงทุนส่วนใหญ่ของสหกรณ์อยู่ในรายการเงินให้กู้ยืมในธุรกิจสินเชื่อที่สูงถึงร้อยละ 81.13 รวมทั้งทางได้มาของสหกรณ์มาจากเงินรับฝากสูงถึงร้อยละ 42 หากเกิดการถอนเงินจำนวนมากอาจขาดสภาพคล่องได้

ตาราง 6 ความเสี่ยงทางการเงินด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.43	0.44	0.47	0.47	0.45	สหกรณ์มีส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ย 0.45 เท่าของสินทรัพย์ทั้งหมด แสดงว่าสหกรณ์สามารถระดมทุนเรือนหุ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานได้มาก ทำให้สหกรณ์มีเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นสูงทำให้ไม่มีความเสี่ยงด้านการขาดสภาพคล่อง

ตาราง 6 (ต่อ)

ความเสี่ยง ด้านสภาพคล่อง	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราส่วนเงินรับฝาก ต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.43	0.42	0.42	0.42	0.42	สหกรณ์มีเงินรับฝากโดยเฉลี่ย 0.42 เท่าของ สินทรัพย์ แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีภาระที่ ต้องชำระคืนเงินฝาก และนำเงินฝากซึ่งเป็น เงินทุนภายในมาลงทุนในสินทรัพย์ได้มาก แต่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องทางการเงิน ของสหกรณ์หากเกิดการถอนเงินฝาก จำนวนมาก เนื่องจากสหกรณ์นำไปลงทุน ในสินเชื่อที่กำหนดชำระเงินในระยะยาว เป็นส่วนใหญ่
อัตราส่วนหนี้สิน หมุนเวียนต่อสินทรัพย์ รวม (เท่า)	0.04	0.05	0.02	0.01	0.03	หนี้สินหมุนเวียนของสหกรณ์มีเพียงร้อยละ 3 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งต่ำมาก สหกรณ์มี สินทรัพย์จำนวนมาก และยังคงค้างสินทรัพย์ สภาพคล่องไว้ใกล้เคียงกับหนี้สินหมุนเวียน จึงทำให้ไม่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง
อัตราส่วนเงินให้ สินเชื่อ สุทธิต่อ สินทรัพย์รวม (เท่า)	0.84	0.76	0.75	0.81	0.79	สหกรณ์ให้สินเชื่อถึง 0.79 เท่าของ สินทรัพย์รวม ซึ่งสูงมาก เมื่อพิจารณาถึง การนำสินทรัพย์ไปลงทุนของสหกรณ์ เป็น การลงทุนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ แต่อาจมี ความเสี่ยงเนื่องจากไม่มีกระจายการลงทุน ในสินทรัพย์อื่นๆ

หมายเหตุ: ประกอบตารางผนวก 3

3. ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ธุรกิจหลักคือการให้สินเชื่อ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้จึงมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของสหกรณ์ นอกจากอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้แล้วยังมีอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากที่เป็นตัวแปรทางด้านต้นทุนของธุรกิจสินเชื่อที่สำคัญ เพราะแหล่งเงินทุนภายในของสหกรณ์มาจากทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากซึ่งสัดส่วนของเงินทุนทั้ง 2 ใกล้เคียง

กัน ซึ่งสหกรณ์มีภาระในเรื่องของต้นทุนเงินทุนทั้ง 2 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินปันผลคืนแก่สมาชิก ฉะนั้น การบริหารจัดการอัตราดอกเบี้ย และเงินปันผลคืนแก่สมาชิกจะส่งผลกระทบต่อภาระดำเนินงานในธุรกิจสินเชื่อ และผลการดำเนินงานของสหกรณ์โดยตรง

3.1 แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์และธนาคารพาณิชย์ ในช่วงระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2548 – 2551)

สหกรณ์ออมทรัพย์จ่ายดอกเบี้ยเงินรับฝากโดยเฉลี่ย ร้อยละ 3.57 สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์มาก โดยเฉลี่ยแล้วธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ย ร้อยละ 1.87 ธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยเงินรับฝากต่ำกว่าสหกรณ์ โดยเฉลี่ยร้อยละ 1.70 (ตาราง 7)

สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้โดยเฉลี่ยร้อยละ 6.38 ในขณะที่ธนาคารพาณิชย์มีรายได้จากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยเฉลี่ย ร้อยละ 11.17 ธนาคารพาณิชย์มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าสหกรณ์โดยเฉลี่ยร้อยละ 4.79 (ตาราง 7)

เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์แล้วจะพบว่า ผลต่างระหว่างดอกเบี้ยรับ (ดอกเบี้ยเงินกู้) กับดอกเบี้ยจ่าย (ดอกเบี้ยเงินรับฝาก) ของสหกรณ์ออมทรัพย์ เท่ากับ ร้อยละ 2.81 ขณะที่ธนาคารพาณิชย์มีผลต่างระหว่างดอกเบี้ยรับ (ดอกเบี้ยเงินกู้) กับดอกเบี้ยจ่าย (ดอกเบี้ยเงินรับฝาก) ร้อยละ 9.30 ทำให้เห็นถึงอัตราการทำกำไรของสหกรณ์และธนาคารพาณิชย์ที่มีความแตกต่างกันมาก เมื่อพิจารณาถึงอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า สหกรณ์มีรายจ่ายจากดอกเบี้ยเงินรับฝากสูง ในขณะที่รายได้จากดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ไม่สูงมาก แต่จากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยแล้วจะพบว่า ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากในปี 2548 มีอัตราร้อยละ 3.53 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 3.67 ในปี 2551 (เพิ่มขึ้น 0.14) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ในปี 2548 มีอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ร้อยละ 6.25 และเพิ่มขึ้นในปี 2551 เป็นร้อยละ 6.42 (เพิ่มขึ้น 0.23)

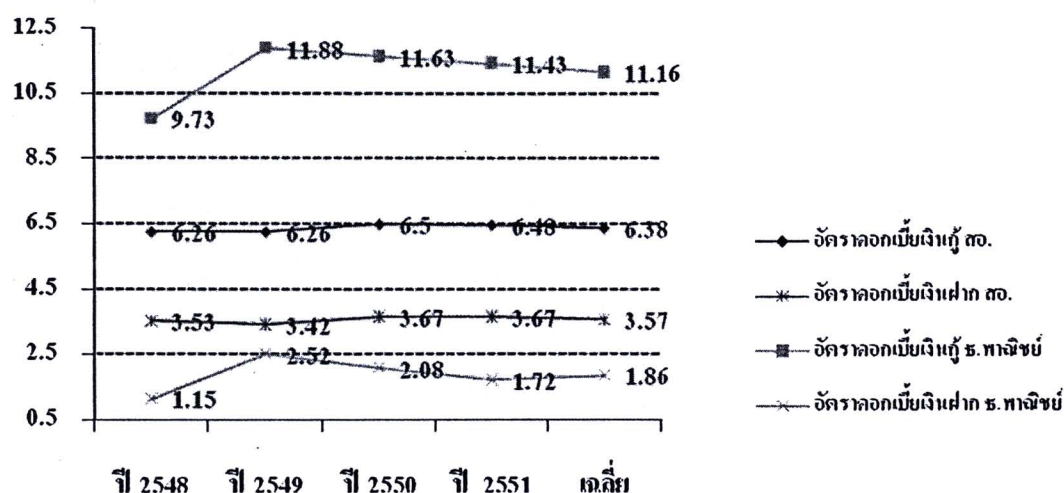
สหกรณ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยทั้งเงินรับฝากและเงินให้กู้ในอัตราที่เพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยในปี 2548 อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ อยู่ในอัตราร้อยละ 1.15 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.72 ในปี 2551 (เพิ่มขึ้น 0.57) ขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์ อยู่ในอัตราร้อยละ 9.73 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.43 ในปี 2551 (เพิ่มขึ้น 1.7) ถือได้ว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์และธนาคารพาณิชย์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตาราง 7 เปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา กับธนาคารพาณิชย์

อัตราดอกเบี้ย	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก						
สหกรณ์ออมทรัพย์ (%)	3.53	3.42	3.67	3.67	3.57	สหกรณ์ออมทรัพย์จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.57 ต่อปี
ธนาคารพาณิชย์ (%)	1.15	2.52	2.08	1.72	1.87	ธนาคารพาณิชย์จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากโดยเฉลี่ยร้อยละ 1.87
อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้						
สหกรณ์ออมทรัพย์ (%)	6.26	6.26	6.50	6.48	6.38	สหกรณ์ออมทรัพย์ได้รับดอกเบี้ยจากเงินให้กู้เฉลี่ยร้อยละ 6.38 ต่อปี
ธนาคารพาณิชย์ (MLR) (%)	9.73	11.88	11.63	11.43	11.17	ธนาคารพาณิชย์ได้รับดอกเบี้ยจากเงินให้กู้เฉลี่ยร้อยละ 11.17 ต่อปี

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552)

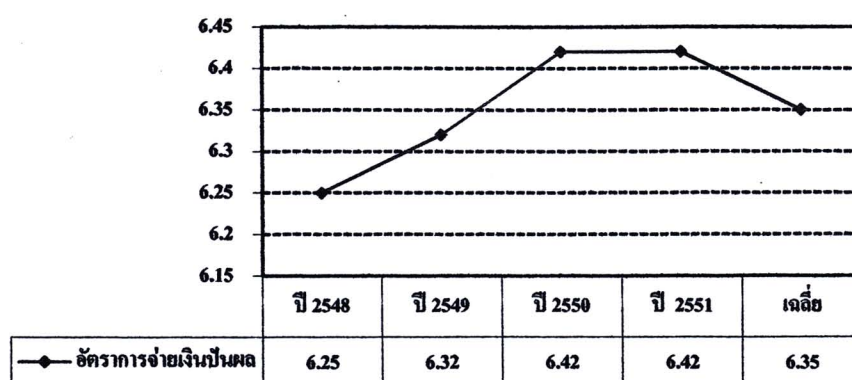
จากภาพ 4 แสดงให้เห็นถึงผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ของสหกรณ์ออมทรัพย์และธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลา 4 ปีที่ผ่านมา ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้ของสหกรณ์โดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 2.81 (อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ - อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก) ในขณะที่ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและเงินให้กู้ของธนาคารพาณิชย์จะมีผลต่างโดยเฉลี่ยร้อยละ 9.3 (อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ - อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก) เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ส่งผลต่ออัตราการทำกำไรของสหกรณ์กับธนาคารพาณิชย์ที่แตกต่างกันอย่างมากในทิศทางเดียวกับส่วนต่างของอัตราดังกล่าว

ภาพ 4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากของสหกรณ์ขนาดใหญ่มากใน
หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา กับธนาคารพาณิชย์

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2552)

1.1 แนวโน้มอัตราเงินปันผลของสหกรณ์ เงินปันผลของสหกรณ์เกิดจากผลกำไร
ที่สหกรณ์ได้ในแต่ละปีที่จ่ายคืนให้กับสมาชิก โดยคิดจากทุนเรือนหุ้นที่สมาชิกมีอยู่ในสหกรณ์
จากภาพ 5 พบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการจ่ายเงินปันผลคืนให้กับสมาชิกมีแนวโน้มการ
เปลี่ยนแปลงไม่มาก แต่จะเห็นว่าอัตราการจ่ายเงินปันผลคืนให้กับสมาชิกเป็นอัตราที่สูงมากกว่า
อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สมาชิกฝากเงินไว้กับสหกรณ์มาก ในปี 2548 สหกรณ์จ่ายเงินปันผลให้
สมาชิกในอัตราร้อยละ 6.25 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.42 ในปี 2551 (เพิ่มขึ้น 0.17)

ภาพ 5 การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์

ที่มา: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2551)

3.3 อัตราดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม ภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์มีรายได้ดอกเบี้ยรับเฉลี่ยร้อยละ 5.42 แสดงว่าสหกรณ์มีรายรับจากดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ร้อยละ 5.42 ของสินทรัพย์รวม

3.4 อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม ภาพรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์มีค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินรับฝากของสมาชิก เฉลี่ยร้อยละ 1.78 แสดงถึงภาระที่สหกรณ์จะต้องจ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้เงินฝากของสหกรณ์ จะเห็นได้ว่าอัตราความเสี่ยงทางด้านอัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายค่อนข้างต่ำ

3.5 ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย โดยภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์มีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.64 แสดงว่าสหกรณ์ยังมีรายได้ที่เกิดจากอัตราดอกเบี้ยมากกว่ารายจ่ายที่เกิดจากอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ จากสถิติ 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายที่เพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี จากปี 2548 สหกรณ์มีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย 3.36 และในปี 2551 เพิ่มขึ้นเป็น 3.40 (เพิ่มขึ้น 0.04) ทั้งนี้ส่วนต่างดังกล่าวยังคงต่ำมาก เมื่อเทียบกับธุรกิจประเภทเดียวกับของธนาคารพาณิชย์ และส่วนต่างดังกล่าวอาจไม่เพียงพอ หรือใกล้เคียงกับอัตราค่าใช้จ่าย และหากสหกรณ์มีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจำนวนมากก็ยิ่งให้ความเสี่ยงสูงขึ้น

3.6 อัตราเงินปันผลต่อสินทรัพย์รวม โดยเฉลี่ยแล้วสหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราเงินปันผลต่อสินทรัพย์รวมร้อยละ 2.97 แต่คิดเป็นร้อยละ 83.03 ของกำไรสุทธิ ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่สูงมาก เมื่อพิจารณาจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเงินปันผลของสหกรณ์จะพบว่าการเปลี่ยนแปลง แต่ยังเป็นอัตราการปันผลที่มีต้นทุนเงินทุนสูงกว่าเงินรับฝากจากสมาชิก จึงทำให้มี

ความเสี่ยงสูง โดยเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ถ้าไรสุทธิของสหกรณ์ส่วนใหญ่ถูกนำมา
จ่ายคืนให้กับสมาชิกในรูปของเงินปันผลในอัตราร้อยละ 83.03 ของกำไรสุทธิ

สรุป ความเสี่ยงทางการเงินด้านอัตราดอกเบี้ยทั้งดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย จึง
เป็นการสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพการระดมเงินทุนมาดำเนินธุรกิจสินเชื่อ เพื่อก่อให้เกิดรายได้
ยังมีความเสี่ยงสูงด้วยสาเหตุที่สำคัญ 2 ประการดังนี้

- 1. อัตราส่วนของดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ต่ำกว่าสถาบันการเงินที่
เป็นคู่แข่งอย่างเช่นธนาคารพาณิชย์ การดำเนินนโยบายกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงกว่าตลาด
เงิน และจ่ายสินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำกว่า ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านดอกเบี้ยสูงมาก
- 2. ผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจโดยการปันผล และเฉลี่ยคืนในอัตราที่สูง โดยไม่
คำนึงถึงประสิทธิภาพการทำการ และต้นทุนเงินทุนที่แท้จริง ยิ่งทำให้ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย
ทวีความรุนแรงขึ้นได้

ตาราง 8 ความเสี่ยงทางการเงินด้านอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากใน
หน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา

ความเสี่ยง ด้านอัตราดอกเบี้ย	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราดอกเบี้ยรับต่อ สินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	5.04	5.20	5.97	5.46	5.42	สหกรณ์มีรายได้จากดอกเบี้ยรับโดย เฉลี่ย ร้อยละ 5.42 ของสินทรัพย์รวม ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับธนาคาร พาณิชย์ และต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ จึงทำให้เกิดความเสี่ยง
อัตราดอกเบี้ยจ่ายต่อ สินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	1.68	1.59	1.80	2.06	1.78	สหกรณ์มีอัตราดอกเบี้ยจ่ายเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยรับไม่ได้เพิ่มทุก ปี และไม่ได้มีทิศทางเดียวกัน เพราะฉะนั้น จึงมีความเสี่ยง

ตาราง 8 (ต่อ)

ความเสี่ยง ด้านอัตราดอกเบี้ย	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
ส่วนต่างระหว่างอัตรา ดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ย จ่าย	3.36	3.61	4.17	3.40	3.64	สหกรณ์มีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายโดยเฉลี่ยร้อยละ 3.64 ของสินทรัพย์ แสดงว่าสหกรณ์มีความ เสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยสูงเมื่อเทียบกับ อัตราดอกเบี้ยรับ
อัตราเงินปันผลต่อ สินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	2.77	2.91	3.12	3.09	2.97	สหกรณ์จ่ายเงินปันผลให้สมาชิกโดย เฉลี่ยร้อยละ 2.97 ต่อสินทรัพย์รวม สหกรณ์มีส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่าย 3.64 จ่ายเงินปันผลให้ สมาชิก 2.97 เหลือส่วนต่าง 0.67 เป็น ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นอัตรา ที่ต่ำมาก อาจมีผลกระทบกับการ จ่ายเงินปันผลของสหกรณ์หากสหกรณ์ ไม่สามารถรักษาระดับส่วนต่างไว้ได้ ในระดับเดิม จะมีผลกระทบต่ออัตรา เงินปันผลที่จะจ่ายคืนให้กับสมาชิก ส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านอัตรา ดอกเบี้ย

หมายเหตุ ประกอบภาคผนวก 3

4. ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

แหล่งเงินทุนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการ ระยะเวลาในการบริหารจัดการ
การเงินที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ แหล่งเงินทุนที่
สำคัญที่สุดของสหกรณ์คือทุนเรือนหุ้น ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวที่สหกรณ์บริหารจัดการได้
ง่าย ดังนั้น หากสหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นสูงย่อมสร้างความมั่นคงให้กับสหกรณ์ และสมาชิก ตลอดจน
เจ้าหน้าที่ภายนอก

4.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมในระยะเวลา 4 ปี พบว่า ในปี 2548 สหกรณ์มีอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นร้อยละ 42.97 ของสินทรัพย์รวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 47.10 ในปี 2551 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.13) เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนจากทุนเรือนหุ้นของสมาชิกเป็นจำนวนมาก และทุนเรือนหุ้นของสมาชิกเป็นแหล่งเงินทุนภายในระยะยาวที่สหกรณ์สามารถนำไปบริหารจัดการได้ง่าย เพราะเงินทุนของสมาชิกที่มีอยู่ในสหกรณ์จะไม่สามารถถอนออกได้นอกจากลาออกหรือเสียชีวิตเท่านั้น ดังนั้น จากแนวโน้มอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ใน 4 ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ามีอัตราที่เพิ่มขึ้น สหกรณ์จึงไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว เพราะสามารถระดมเงินทุนจากสมาชิกได้เพิ่มขึ้นทุกปี

4.2 อัตราการขยายตัวของทุนเรือนหุ้น โดยเฉลี่ยแล้วสหกรณ์มีอัตราการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นร้อยละ 4.17 ซึ่งเป็นอัตราที่ไม่สูงมาก แต่เมื่อดูจากแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของอัตราการขยายตัวของทุนเรือนหุ้นใน 4 ปีที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก คือ มีการขยายตัวของทุนเรือนหุ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้น จากปี 2548 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.74 ในปี 2551 แสดงถึงการระดมทุนเรือนหุ้นจากสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกที่สูงอย่างเห็นได้ชัด แสดงถึงประสิทธิภาพในการระดมทุนของสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์ไม่มีปัญหาการขาดเงินทุนระยะยาวทำให้สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงทางด้านเงินทุนระยะยาวได้ เพราะทุนเรือนหุ้นถือเป็นเงินทุนระยะยาวที่ดีของสหกรณ์

4.3 อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ โดยเฉลี่ยแล้วสหกรณ์จ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกร้อยละ 83.60 ของกำไรสุทธิ จะเห็นได้ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสามารถคืนกำไรให้กับสมาชิกได้สูง สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกได้ เนื่องจากสหกรณ์ให้ผลตอบแทนคืนให้กับสมาชิกเกือบทั้งหมด คือ สหกรณ์มีกำไร 100 บาท สามารถคืนให้กับสมาชิกที่ถือหุ้นได้ถึง 83.60 บาท ทำให้สมาชิกไว้วางใจที่จะลงทุนซื้อหุ้นกับสหกรณ์ จึงส่งผลให้สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า สหกรณ์มีอัตราส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราการขยายตัวของทุนเรือนหุ้น และมีอัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิสูง ซึ่งอัตราส่วนของผู้ถือหุ้นและการขยายตัวของทุนเรือนหุ้นที่สูง แสดงถึงประสิทธิภาพในการระดมเงินทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นใน 4 ปีที่ผ่านมา สหกรณ์สามารถสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากสมาชิกผู้ถือหุ้นได้เนื่องจากสหกรณ์

จ่ายเงินปันผลคืนให้กับสมาชิกสูงมาก จึงทำให้สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงในด้านการระดมเงินทุนระยะยาว

ตาราง 9 อัตราความเสี่ยงทางการเงินด้านเงินทุนระยะยาวของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	42.97	43.52	47.43	47.10	45.25	สินทรัพย์ของสหกรณ์เป็นส่วนของสมาชิก ร้อยละ 45.25 แสดงว่าสินทรัพย์ 100 ส่วนเป็นส่วนของผู้ถือหุ้น 45.25 ส่วน เกือบครึ่งหนึ่งของสินทรัพย์ของสหกรณ์มาจากส่วนของผู้ถือหุ้น สหกรณ์จึงไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว เพราะสหกรณ์สามารถระดมเงินทุนระยะยาวจากแหล่งเงินทุนภายใน
อัตรากារขยายตัวของทุนเรือนหุ้น (ร้อยละ)	1.39	3.57	9.97	1.74	4.17	สหกรณ์มีการขยายตัวของทุนเรือนหุ้น ร้อยละ 4.17 ส่งผลต่อการขยายตัวของเงินทุนของสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงในด้านการขาดเงินทุนระยะยาวแต่อย่างใด
อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ (ร้อยละ)	83.60	81.77	75.62	92.74	83.60	สหกรณ์จ่ายเงินปันผลเฉลี่ย ร้อยละ 83.60 ของกำไรสุทธิ แสดงว่าสหกรณ์สามารถดำเนินงานให้มีผลกำไร และจ่ายเงินปันผลได้มาก ทุนดำเนินงานที่สหกรณ์มีอยู่สามารถสร้างกำไรทำให้เกิดความเชื่อมั่นให้กับผู้ถือหุ้นได้ สหกรณ์จึงไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

หมายเหตุ ประกอบภาคผนวก 3

5. ความเสี่ยงด้านอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการเป็นการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในธุรกิจของสหกรณ์ ดังนั้น ความผิดพลาดของบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่สหกรณ์ควรจะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง ยิ่งในสหกรณ์ออมทรัพย์จำเป็นต้องอาศัยความเชื่อมั่นและศรัทธากับสมาชิก ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

5.1 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน ถึงแม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน มีอัตราที่เปลี่ยนแปลงไม่มาก ในปี 2548 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานเท่ากับ 217.20 ล้านบาทต่อคน ขณะที่ในปี 2551 อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานมีอัตรา 229.62 ล้านบาทต่อคน (เพิ่มขึ้น 12.42 ล้านบาทต่อคน) โดยเฉลี่ย 223.13 ล้านบาทต่อคน แม้จะแสดงถึงความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงาน ในการบริหารจัดการสหกรณ์ แต่มีความเสี่ยงสูง หากไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดี

5.2 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายแล้วถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่อคนที่สูง โดยเฉลี่ยแล้วสหกรณ์ออมทรัพย์มีอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน 4.14 ล้านบาทต่อคน อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง ควรมีระบบการบริหารจัดการ และการตรวจสอบกิจการที่ดี

จากการศึกษาความเสี่ยงทางด้านการปฏิบัติงานพบว่า สหกรณ์มีอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานสูงถึง 223.13 ล้านบาทต่อคน แสดงถึงความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานดูแลสินทรัพย์ได้สูง แต่สหกรณ์ยังมีค่าใช้จ่ายถึง 4.14 ล้านบาทต่อคน แสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานต่ำกว่าอัตราค่าจ้าง จากอัตราส่วนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงจากอัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานที่สูง เพราะพนักงาน 1 คน ต้องดูแลสินทรัพย์ของสหกรณ์ 223.13 ล้านบาท หากเกิดการทุจริตจะมีผลกระทบต่อสหกรณ์ในอัตราส่วนที่สูง

ตาราง 10 ความเสี่ยงทางการเงินด้านปฏิบัติการของระบบ และผู้ปฏิบัติงานของสหกรณ์

(หน่วย: ล้านบาท/คน)

ความเสี่ยง ด้านปฏิบัติการ	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	เฉลี่ย	ความหมาย
อัตราส่วนสินทรัพย์รวม ต่อจำนวนพนักงาน (ล้านบาท : คน)	217.20	221.30	224.41	229.62	223.13	อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อ จำนวนพนักงานเท่ากับ 223.13 ล้านบาทต่อคน แม้จะแสดงถึง ศักยภาพในการปฏิบัติงาน แต่ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงด้าน ปฏิบัติงานในด้านการทุจริตได้
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อ จำนวนพนักงาน (ล้านบาท : คน)	3.78	3.65	4.20	4.94	4.14	สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการ ปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเฉลี่ย คนละ 4.14 ล้านบาทต่อปี ถือ เป็นค่าใช้จ่ายต่อคนที่ ค่อนข้างมาก ช่วยลดอัตราความ เสี่ยงด้านปฏิบัติงานได้

หมายเหตุ ประกอบภาคผนวก 3

สรุปความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากในหน่วยงานราชการและ สถาบันการศึกษา

จากตาราง 11 สรุปได้ว่า โดยภาพรวมแล้วความเสี่ยงด้านการเงินทั้ง 5 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ด้านสภาพคล่อง ด้านอัตราดอกเบี้ย ด้านเงินทุนระยะยาว และด้านปฏิบัติการ โดยสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากมีความเสี่ยงสูงสรุปได้ ดังนี้

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ สหกรณ์ยังมีความเสี่ยงจากอัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อที่ยังมีอยู่ในอัตราที่ต่ำ และมีอัตราการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญขยายตัวที่เพิ่มขึ้น แสดงถึงความเสี่ยงของสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นจากอัตราการเพิ่มของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ สหกรณ์ควรเพิ่มประสิทธิภาพ ในการติดตามหนี้ค้าง เพื่อลดความเสี่ยงด้านสินเชื่อจากหนี้สูญหรือหนี้เสีย

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงที่เกิดจากการขาดสภาพคล่อง เนื่องจากมีอัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมเพียงเล็กน้อย และการมีอัตราส่วนของผู้ถือ

หุ้นต่อสินทรัพย์รวมในอัตราที่สูง แต่เมื่อพิจารณาอัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวมซึ่งมีอัตราที่สูง แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง หากมีการถอนเงินฝากจำนวนมาก

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย สหกรณ์มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยเนื่องจากส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่ายต่ำกว่าภายนอกมาก สหกรณ์จะต้องรักษาสมดุลระหว่างผลต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่ายของสหกรณ์ให้เหมาะสม และควบคุมอัตราค่าใช้จ่ายเพื่อรักษาอัตรากำไรให้สูง และเพียงพอในการจ่ายเงินปันผลที่รักษาระดับไม่แปรตามอัตราผลตอบแทนของเงินฝาก

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว เนื่องจากเงินทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่มาจากทุนภายใน คือ ทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากที่สูง ซึ่งทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝากของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบกับอัตราส่วนเงินปันผลของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ยิ่งสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนถือหุ้นกับสหกรณ์ จึงทำให้สหกรณ์ไม่อยู่ในสถานะความเสี่ยงด้านการขาดเงินทุนระยะยาว

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ จากการศึกษาพบว่า อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานมีอัตราที่สูง ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานได้ แต่ขณะเดียวกันสหกรณ์ก็มีค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงานที่สูงเช่นกัน แสดงว่าสหกรณ์จ่ายค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงานส่วนหนึ่งเพื่อลดความเสี่ยงด้านปฏิบัติการที่อาจเกิดจากการทุจริตต่อสหกรณ์

ตาราง 11 สรุปความเสี่ยงทางการเงินและตัวชี้วัดทางการเงินเฉลี่ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในช่วงปี 2548 – 2551

รายการ	ปี48	ปี49	ปี50	ปี51	เฉลี่ย	ความหมาย
1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ						
1.1 อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อรวม (ร้อยละ)	4.59	5.46	6.70	6.24	5.75	มีความเสี่ยง
1.2 อัตราส่วนการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อรวม (ร้อยละ)	10.40	-7.60	0.01	10.61	3.36	มีความเสี่ยง
1.3 อัตราส่วนการขยายตัวของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อรวม (ร้อยละ)	-7.87	125.87	-36.64	13.08	23.61	มีความเสี่ยง
2. ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง						
2.1 อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.43	0.44	0.47	0.47	0.45	ไม่มีความเสี่ยง
2.2 อัตราส่วนเงินรับฝากต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.43	0.42	0.42	0.42	0.42	มีความเสี่ยง
2.3 อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.04	0.05	0.02	0.01	0.03	มีความเสี่ยง
2.4 อัตราส่วนเงินให้สินเชื่อสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (เท่า)	0.84	0.76	0.75	0.81	0.79	มีความเสี่ยง
3. ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย						
3.1 แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยสหกรณ์						
- อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก	3.53	3.42	3.67	3.67	3.57	มีความเสี่ยง
- อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้	6.26	6.26	6.50	6.48	6.38	มีความเสี่ยง
3.2 แนวโน้มอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร						
- อัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก	1.72	1.15	2.52	2.08	1.87	มีการเปลี่ยนแปลงมาก
- อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้	11.43	9.73	11.88	11.63	11.17	มีการเปลี่ยนแปลงมาก

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ปี48	ปี49	ปี50	ปี51	เฉลี่ย	ความหมาย
3.3 แนวโน้มอัตราเงินปันผล						
- อัตราดอกเบี้ยรับต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	6.25	6.32	6.42	6.42	6.35	มีการเปลี่ยนแปลงน้อย
- อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	5.04	5.20	5.97	5.46	5.42	มีความเสี่ยง
- ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยรับและดอกเบี้ยจ่าย	1.68	1.59	1.80	2.06	1.78	มีความเสี่ยง
- อัตราส่วนเงินปันผลต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	3.36	3.61	4.17	3.40	3.64	มีความเสี่ยง
- อัตราส่วนเงินปันผลต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	2.77	2.91	3.12	3.09	2.97	มีความเสี่ยง
4. ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว						
อัตราส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)	42.97	43.52	47.43	47.10	45.25	ไม่มีความเสี่ยง
อัตราการขยายตัวของทุนเรือนหุ้น (ร้อยละ)	1.39	3.57	9.97	1.74	4.17	มีความเสี่ยง
อัตราส่วนเงินปันผลต่อกำไรสุทธิ (ร้อยละ)	83.60	81.77	75.62	92.74	83.43	ไม่มีความเสี่ยง
5. ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ						
อัตราส่วนสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงาน (ล้านบาทต่อคน)	217.20	221.30	224.41	229.62	223.13	มีความเสี่ยง
อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อจำนวนพนักงาน (ล้านบาทต่อคน)	3.77	3.65	4.20	4.94	4.14	มีความเสี่ยง

ตอนที่ 3 แนวนโยบายการบริหารความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการ ผู้จัดการ และรองผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้ง 5 แห่ง รวม 5 ท่าน ผลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับแนว นโยบายการบริหาร ความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทั้ง 5 ด้าน ได้ ดังนี้

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ความเสี่ยงสินเชื่อของสหกรณ์ เกิดจากสหกรณ์มีอัตราส่วนการขยายตัวของสินเชื่อ ที่มีความผิดพวน แสดงว่าสหกรณ์สามารถกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อประจำปีที่ชัดเจนได้ และ อัตราส่วนทุนสำรองต่อเงินให้สินเชื่อของสหกรณ์ที่มีอัตราต่ำ อาจทำให้ไม่เพียงพอต่อการป้องกัน ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์หากเกิดความผิดพลาดขึ้น

การบริหารความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

1. การชะลอตัวของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์เกิดจากคู่แข่งทางการเงิน คือ ธนาคารพาณิชย์ที่สามารถปล่อยเงินกู้ได้มากกว่าสหกรณ์ซึ่งสหกรณ์เองไม่มีศักยภาพพอที่จะไป แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ได้ ดังนั้น จึงมีการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อโดยหันไปปล่อยให้ สหกรณ์ด้วยกันกู้เงินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสหกรณ์มีสภาพคล่องส่วนเกินมากจึงจำเป็นต้องลด สภาพคล่องส่วนเกิน ทั้งนี้ การให้สหกรณ์อื่นกู้เงินส่วนใหญ่จะเป็นการให้สินเชื่อในระยะยาว มากกว่าระยะสั้น ซึ่งจะทำให้สหกรณ์ที่กู้เงินมีระยะเวลาในการใช้คืนได้นานขึ้น ซึ่งการปล่อย สินเชื่อให้กับสหกรณ์อื่นย่อมทำให้เกิดความเสี่ยงมากกว่าการให้สินเชื่อแก่สมาชิก แต่ทั้งนี้ต้อง ขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์สถานการณ์ของสหกรณ์ที่เราจะให้สินเชื่อว่ามีศักยภาพพอที่จะใช้คืนเงินได้ หรือไม่ เพราะในการบริหารการเงินของสหกรณ์นั้นต้องคำนึงถึงว่าเงินที่นำมาใช้ในการบริหารนั้น เป็นเงินของสมาชิกส่วนใหญ่

2. การขยายระยะเวลาการส่งเงินชำระหนี้เพื่อให้สมาชิกที่มีรายได้น้อยได้กู้เงินได้ ในอัตราที่สูงขึ้น ขยายวงเงินกู้ให้กับสมาชิกด้วย ขยายสินเชื่อเพื่อให้มีสินเชื่อในหลาย ๆ ด้าน เช่น สินเชื่อเพื่อการเคหะ สินเชื่อเพื่อซื้อรถยนต์ สินเชื่อเพื่อการศึกษา เป็นการขยายให้สมาชิกได้ ประโยชน์จากการกู้เงินเพิ่มมากขึ้นเพื่อลดสภาพคล่องส่วนเกินของสหกรณ์ โดยสหกรณ์อาจให้ ความสำคัญกับการให้สินเชื่อในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันโดยให้อัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกันเพื่อเป็น แรงจูงใจให้สมาชิกมีทางเลือกในการกู้เพิ่มมากขึ้น เช่น สหกรณ์เห็นความสำคัญต่อสินเชื่อเพื่อการ

เคหะเห็นว่าการมีที่อยู่อาศัยของสมาชิกเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่อาจลดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อเพื่อการเคหะให้ต่ำกว่าสินเชื่อประเภทอื่น ๆ

3. ปรับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้ลดลง เพื่อลดภาระหนี้ที่สมาชิกต้องจ่ายชำระหนี้ และเพื่อให้สมาชิกมีข้อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ในการกู้เงินระหว่างการกู้เงินกับสหกรณ์กับธนาคารพาณิชย์ การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกได้ทราบถึงข้อแตกต่างระหว่างการกู้เงินระหว่างธนาคารพาณิชย์กับสหกรณ์ ข้อดีของสหกรณ์ที่มีเงินเฉลี่ยคืนให้กับสมาชิก ทำให้อัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ต่ำกว่าธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่เดียวกันก็จะปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากตามไปด้วยเพื่อไม่ให้ช่องว่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินฝากแตกต่างกันมากจนทำให้สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์มุ่งหากำไรจากสมาชิกมากเกินไป

4. สหกรณ์จะต้องประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบถึงความสำคัญของทุนสำรองว่าเป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุนทางการเงิน หากสหกรณ์มีเงินทุนในส่วนนี้มากก็จะป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ ส่วนหนึ่งของทุนสำรองสามารถนำมาหมุนเวียนในการบริหารจัดการได้ และสหกรณ์จะได้รับประโยชน์จากทุนสำรองมากกว่าเงินทุนส่วนอื่น ๆ

ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

สหกรณ์ไม่ประสบกับสภาวะการขาดสภาพคล่องทางการเงิน และไม่มีความเสี่ยงด้านสภาพคล่องแต่อย่างใด เนื่องจากสหกรณ์สามารถระดมเงินทุนได้มากและเงินทุนเหล่านี้ถูกใช้ไปในรูปของการให้สินเชื่ออย่างเหมาะสม สหกรณ์สามารถรักษาสมดุลระหว่างกระแสเงินที่เข้าและออกได้

การบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

1. ส่วนหนึ่งของเงินทุนของสหกรณ์เกิดจากทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝาก ซึ่งการระดมเงินทุนของสหกรณ์เกิดขึ้นจากความเชื่อมั่นของสมาชิกที่จะลงหุ้นหรือฝากเงินกับสหกรณ์ ดังนั้น การรักษาความเชื่อมั่นของสหกรณ์กับสมาชิกจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สมาชิกไว้วางใจที่จะลงทุนในหุ้นหรือฝากเงินกับสหกรณ์

2. เงินทุนของสหกรณ์ถูกนำไปใช้ในธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์จึงมีส่วนต่อสภาวะการเงินของสหกรณ์เป็นอย่างมาก หากสหกรณ์มีแนวโน้มธุรกิจสินเชื่อที่เพิ่มมากขึ้นแสดงว่าสหกรณ์มีความจำเป็นต้องระดมเงินทุนสำหรับการจ่ายสินเชื่อ แต่หากแนวโน้มของธุรกิจสินเชื่อลดลง สหกรณ์ก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะ

ระดมเงินทุน ดังนั้น การศึกษาข้อมูลของธุรกิจสินเชื่อจึงจำเป็นต้องถือการสหกรณ์เป็นอย่างยิ่ง รวมถึงการคาดการณ์สภาวะทางการเงินของสหกรณ์ว่าขณะนี้สหกรณ์ควรระดมเงินทุนหรือไม่

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

สหกรณ์ไม่มีความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยเนื่องจากสามารถรักษาเสถียรภาพของอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ให้อยู่ในสภาวะการณ์ที่เหมาะสมได้ แต่หากสหกรณ์ไม่สามารถรักษาเสถียรภาพของอัตราดอกเบี้ยซึ่งอาจเกิดจากสภาพการณ์ตลาดที่มีความผันผวนจนทำให้สหกรณ์ต้องประสบกับความเสียหายด้านอัตราดอกเบี้ย เมื่อดูจากแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยของธนาคารเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยสหกรณ์แล้ว จะเห็นได้ว่าสหกรณ์ยังคงเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามสภาวะตลาดอยู่ทำให้เกิดความล่าช้าอาจไม่ทันการณ์

การบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย

1. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามอัตราดอกเบี้ยธนาคารคือตามราคาดตลาดจนอาจทำให้ล่าช้าไปบ้าง แต่ถ้าสมาชิกมีความเข้าใจในสหกรณ์ มีความจงรักภักดีต่อกิจการสหกรณ์ หากสมาชิกคิดว่าตนเป็นเจ้าของกิจการจะไม่มีปัญหานี้เกิดขึ้น ถึงแม้สหกรณ์จะลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าใจในส่วนนี้จึงเป็นภารกิจที่จำเป็นที่สหกรณ์จะต้องประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกเข้าใจถึงสภาวะการณ์ของสหกรณ์ความจำเป็นที่สหกรณ์จะต้องปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ย

2. การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์ เป็นตัวกำหนดถึงรายได้ของสหกรณ์ที่ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการจะพิจารณาปรับเปลี่ยน ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของคณะกรรมการจึงเกิดจากการตรวจสอบข้อมูลที่สมาชิกยื่นคำขอกู้ หากมีการเพิ่มการปล่อยกู้ให้มีหลากหลายเป็นการเพิ่มทางเลือกในการกู้เงินให้กับสมาชิกตามความจำเป็นและสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้แตกต่างกัน เช่น เงินกู้เพื่อการศึกษา สหกรณ์อาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำกว่าการกู้เงินปกติเพราะเป็นการกู้เงินเพื่อสร้างความรู้ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อจบการศึกษา ซึ่งสหกรณ์สามารถให้กู้ได้เพิ่มขึ้นและได้รับดอกเบี้ยมากกว่าการนำเงินไปฝากธนาคาร

3. การประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับรู้ถึงอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ที่มีความแตกต่างกับธนาคารพาณิชย์ เพื่อเป็นทางเลือกในการใช้บริการของสมาชิกทั้งฝากและกู้เงิน นอกจากนี้การให้บริการที่สะดวกรวดเร็วก็จำเป็นอย่างยิ่ง การให้บริการที่เป็นการเองของพนักงานสหกรณ์สร้างความประทับใจให้กับสมาชิกในการติดต่อกับสหกรณ์

ความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

สหกรณ์ไม่ประสบกับสถานะการขาดเงินทุนระยะยาว เนื่องจากสามารถระดมเงินทุนได้มากพอทั้งในรูปของทุนเรือนหุ้นและเงินรับฝาก แต่ก็มีความเสี่ยงในเรื่องของทุนสำรองที่มีอัตราที่ไม่สูง อาจไม่เพียงพอสำหรับการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้

การบริหารความเสี่ยงด้านเงินทุนระยะยาว

ควรมีการเพิ่มทุนสำรองจากกำไรสุทธิให้มากขึ้นในทุก ๆ ปี เพราะเงินทุนสำรองเป็นเงินทุนที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของสหกรณ์เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุนเงินต้นแต่อย่างใด สหกรณ์จึงควรทำความเข้าใจกับสมาชิกในเรื่องของการสำรองเงินทุนสำรองที่เพิ่มขึ้นอาจไม่จำเป็นต้องเพิ่มขึ้นมากในแต่ละปีแต่ขอให้เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการสะสมของทุนสำรองให้มากขึ้น

ความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

สหกรณ์มีสินทรัพย์เป็นจำนวนมาก หากเกิดการทุจริตจะทำให้เกิดผลเสียหายกับสหกรณ์ เกิดความไม่น่าเชื่อถือกับสมาชิกและจะนำมาซึ่งการลาออกและถอนเงินรับฝากจากสมาชิก ทำให้สหกรณ์ประสบกับกิจการจนอาจทำให้เกิดการขาดทุนได้

การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

1. การที่สหกรณ์มีอัตราสินทรัพย์รวมต่อจำนวนพนักงานที่สูงก็จริงอยู่ แต่สหกรณ์มีการควบคุมภายในที่ดี มีโครงสร้างการปฏิบัติงานซึ่งเป็นการทำงานที่เป็นระบบ ในปัจจุบันสหกรณ์ยังนำระบบ Computer เข้ามาใช้งานทำให้การควบคุมจากผู้ดูแลระบบ ซึ่งจะต้องใช้รหัสเพื่อเข้าไปปฏิบัติงานในระบบ Computer จะทำให้สามารถกำหนดได้ว่าเจ้าหน้าที่คนใดเป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนใดบ้างและยังตรวจสอบได้ว่าเกิดการผิดพลาดจากจุดใด โดยผู้ดูแลระบบ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีระเบียบข้อบังคับที่กำหนดให้ทั้งสมาชิกและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตาม มีการควบคุมภายในทั้งผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้สอบบัญชี นอกจากนี้สหกรณ์บางแห่งยังมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในอีกด้วย เป็นการป้องกันปัญหาการทุจริตที่จะเกิดกับสหกรณ์ได้ระดับหนึ่ง

2. นอกจากสหกรณ์มีการควบคุมภายใน ทั้งจากการปฏิบัติงานที่มีหัวหน้างานคอยควบคุมกันในแต่ละระดับเป็นไปตามโครงสร้างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ที่

ปฏิบัติงานในสหกรณ์ก็เป็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมานาน ซึ่งเท่ากับมีความผูกพันกับสหกรณ์ด้วย
ดังนั้นปัญหาการทุจริตจึงเกิดขึ้นน้อยมาก